

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

NUTARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KARO PRIEVOLĖS ĮSTATYMO
NUOSTATOS ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2017 m. liepos 4 d. Nr. KT9-N7/2017

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje 2017 m. birželio 26 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 10/2016 pagal pareiškėjo Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-15/2016 ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui neprieštaruoja Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo (2011 m. birželio 23 d. redakcija) 3 straipsnio 7 punktą, kiek jame nustatyta, kad nuo karo prievolės atleidžiami tik valstybės pripažintų tradicinių Lietuvos religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Pareiškėjo argumentai

1. Pareiškėjas Vilniaus apygardos administracinis teismas, nagrinėjęs administracinę bylą, kurioje sprendžiamas ginčas dėl atsisakymo atleisti nuo karo prievolės pareiškėją – Lietuvoje

įregistruotos, bet nesančios tradicine Lietuvoje religinės bendrijos dvasininką (paskirtą į patarnautojo (diakono) pareigas), nutartimi šios administracinės bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą.

2. Pareiškėjo Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

2.1. Pagal Karo prievolės įstatymo (2011 m. birželio 23 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais; toliau – Karo prievolės įstatymas) 3 straipsnio 7 punktą valstybės pripažintų tradicinių Lietuvos religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai automatiškai atleidžiami nuo Konstitucijos 139 straipsnyje įtvirtintos pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, t. y. nuo bet kokios karo prievolės. Taigi šiems asmenims, palyginti su kitais asmenimis, yra suteikta lengvata. Tai iš esmės yra pozityvioji diskriminacija, nes verčiant atlikti karo prievolę, t. y. tam tikrus veiksmus, susijusius su pasirengimu ginklu ginti valstybę, gali būti varžoma dvasininkų konstitucinė minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė.

2.2. Ginčijama Karo prievolės įstatymo nuostata, kuria suteikta ši lengvata, yra diskriminacinio pobūdžio, nes ji nustatyta ne visiems dvasininkams, o tik devynių valstybės pripažintų tradicinių Lietuvoje religinių bendruomenių ir bendrijų, nurodytų Lietuvos Respublikos religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo 5 straipsnyje, dvasininkams. Kitos religinės bendruomenės ir bendrijos pagal Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymą negali net prašyti suteikti tokį ypatingas privilegijas lemiantį statusą, t. y. pagal šio įstatymo 6 straipsnį jos gali būti tik valstybės pripažintos, kaip sudarančios Lietuvos istorinio, dvasinio bei socialinio palikimo dalį, bet negali tapti tradicinėmis Lietuvoje. Vadinasi, palyginti su tradicinių Lietuvoje religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkais, visų kitų religinių bendruomenių ir bendrijų (tiek valstybės pripažintų, tiek nepripažintų) dvasininkų padėtis yra nelygiavertė.

Karo prievolės įstatyme nėra nurodyta jokių teisinių aplinkybių, kuriomis būtų objektyviai pateisinamas toks nevienodas Lietuvoje registruotų religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkų traktavimas, t. y. tik tam tikrų (tradicinių) religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkų atleidimas nuo karo prievolės.

2.3. Iš Konstitucijos 43 straipsnio 1 dalies nuostatos matyti, kad valstybė pripažįsta ne tik tradicines, bet ir kitas religines organizacijas, kurios turi atramą visuomenėje ir jų mokymas bei apeigos neprieštarauja įstatymui ir dorai. Valstybės pripažinimas rodo tam tikrą religinės bendrijos reikšmingumą visuomenėje, svarbą Lietuvos valstybėje.

Todėl teisinis reguliavimas, kuriuo nuo karo prievolės atleidžiami tik tradicinių Lietuvoje religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai, nėra objektyviai pateisinamas ir gali prieštarauti Konstitucijoje įtvirtintam ir oficialiojoje konstitucinėje doktrinoje atskleistam demokratinės visuomenės pagrindą sudarančiam visų asmenų lygybės įstatymui principui.

2.4. Atsižvelgtina į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 9 straipsnio 1 dalį, kurioje įtvirtinta kiekvieno asmens teisė į minties, sąžinės ir religijos laisvę, 14 straipsnį, pagal kurį naudojimas Konvencijos pripažintomis teisėmis ir laisvėmis turi būti garantuojamas be jokios diskriminacijos, taip pat į šių Konvencijos nuostatų turinį atskleidžiančią Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) jurisprudenciją, pagal kurią valstybė privalo gerbti religinių mažumų atstovų įsitikinimus, negali jų traktuoti kaip mažiau svarbių ir dėl to suteikti joms mažiau teisių, taip pat turi pareigą užtikrinti, kad tokio religinių grupių statuso, kuris lemia ypatingas jų privilegijas, suteikimo kriterijai būtų taikomi nešališkai ir be diskriminacijos (*inter alia* 2009 m. kovo 12 d. sprendimas byloje *Loffelmann prieš Austriją*, peticijos Nr. 42967/98).

II

Suinteresuoto asmens atstovų argumentai

3. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens Lietuvos Respublikos Seimo atstovų Seimo kanceliarijos Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto biuro vedėjo Vitalijaus Dmitrijevo, Teisės departamento Viešosios teisės skyriaus vedėjos Jurgitos Meškienės rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijamas teisinis reguliavimas neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui. Suinteresuoto asmens Seimo atstovų pozicija grindžiama šiais argumentais.

3.1. Karo prievolės institutas yra grindžiamas Konstitucijos 3 straipsnio 2 dalies (pagal kurią Tauta ir kiekvienas pilietis turi teisę priešintis bet kam, kas prievarta kėsina į Lietuvos valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką) ir 139 straipsnio 1 dalies (kurioje įtvirtinta kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga ginti Lietuvos valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo) nuostatomis ir kildinamas iš jų. Tai matyti ir iš Karo prievolės įstatymo preambulės. Todėl ir atleidimas nuo karo prievolės, kuris yra tam tikra privilegija (atleidimas nuo pareigos) ir kartu teisės (ginti Lietuvos valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo) suvaržymas, traktuotinas kaip išimtis ir įmanomas tik esant objektyvioms priežastims.

3.2. Atsižvelgtina į tai, kad, kaip ne kartą yra konstatavęs Konstitucinis Teismas, konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas nepaneigia galimybės įstatymu nustatyti nevienodą (diferencijuotą) teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų kategorijų, esančių skirtingoje padėtyje, atžvilgiu; šiuo principu nepaneigiama pati galimybė skirtingai traktuoti asmenis atsižvelgiant į jų statusą.

3.3. Ginčijamame Karo prievolės įstatymo 3 straipsnio 7 punkte nustatydamas, kad nuo karo prievolės atleidžiami tik valstybės pripažintų tradicinių Lietuvos religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai, įstatymų leidėjas vadovavosi Konstitucijos 43 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu ypatingu (išskirtiniu) tradicinių Lietuvoje bažnyčių ir religinių organizacijų statusu, kokio pagal

Konstituciją neturi kitos, nors ir valstybės pripažintos, tačiau nesančios tradicinės Lietuvoje ir pagal Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d. nutarime bei 2007 m. gruodžio 6 d. sprendime suformuluotas oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatas negalinčios tokios tapti įstatymų leidėjo valia, bažnyčios bei religinės organizacijos.

III

Byloje gauta medžiaga

4. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauta Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerijos kanclerės Daivos Beliackienės rašytinė nuomonė.

IV

Byloje apklausti specialistai

5. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui apklausti specialistai – Lietuvos kariuomenės Karo prievolės ir komplektavimo tarnybos Karo prievolės ir veiklos planavimo skyriaus vyriausiasis specialistas Julius Židonis ir vyresnysis specialistas kpt. Jurij Džuplij, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento Teisinės veiklos koordinavimo skyriaus vyriausiasis specialistas Donatas Glodenis.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

Ginčijamas ir su juo susijęs teisinis reguliavimas

6. Šioje konstitucinės justicijos byloje pareiškėjas Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti, ar Konstitucijai neprieštarauja Karo prievolės įstatymo 3 straipsnio 7 punktas tiek, kiek jame nustatyta, kad nuo karo prievolės atleidžiami tik valstybės pripažintų tradicinių Lietuvos religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai.

7. Seimas 1996 m. spalio 22 d. priėmė Karo prievolės įstatymą. Seimo 2011 m. birželio 23 d. priimtu Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo pakeitimo įstatymu jis išdėstytas nauja redakcija. Karo prievolės įstatymu nustatyta Lietuvos Respublikos piliečių karo prievolės atlikimo ir jos administravimo tvarka (1 straipsnis).

8. Karo prievolės įstatymo 3 straipsnyje „Atleidimas nuo karo prievolės“, kurio 7 punktą ginčija pareiškėjas, įtvirtinti atleidimo nuo karo prievolės pagrindai:

„Nuo karo prievolės atleidžiami:

- 1) asmenys, kurie nustatyta tvarka pripažinti neveiksniais arba ribotai veiksniais;
- 2) neįgalieji;
- 3) asmenys, kurie karinės medicinos ekspertizės komisijos <...> dėl sveikatos būklės pripažinti netinkami privalomajai karo tarnybai;

4) asmenys, įstatymų nustatyta tvarka perkelti į dimisiją;

5) pagrindinio karinio parengtumo neįgiję asmenys, kai jiems sukanka 55 metai, o baigę aukštojoje mokykloje medicinos, slaugos ar akušerijos studijų programas, – kai jiems sukanka 60 metų;

6) moterys, išskyrus tas, kurios raštu pareiškė norą tapti karo prievolinkėmis ir (ar) yra baigusios aukštojoje mokykloje medicinos, slaugos ar akušerijos studijų programas;

7) valstybės pripažintų tradicinių Lietuvos religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai.“

8.1. Taigi pagal šio straipsnio 1–6 punktus nuo karo prievolės yra atleidžiama dėl objektyvių aplinkybių, susijusių su asmens sveikatos būkle ar amžiumi, taip pat dėl lyties; pagal ginčijamą šio straipsnio 7 punktą nuo šios prievolės yra atleidžiama dėl tam tikro asmens socialinio statuso – buvimo valstybės pripažintos tradicinės Lietuvoje religinės bendruomenės ar bendrijos dvasininku.

8.2. Šiame kontekste paminėtina, kad Seimo 1995 m. spalio 4 d. priimto Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo 5 straipsnyje „Tradicinės Lietuvos religinės bendruomenės ir bendrijos“ nurodyta, jog valstybė pripažįsta devynias Lietuvos istorinio, dvasinio bei socialinio palikimo dalį sudarančias tradicines Lietuvoje egzistuojančias religines bendruomenes ir bendrijas: lotynų apeigų katalikų, graikų apeigų katalikų, evangelikų liuteronų, evangelikų reformatų, ortodoksų (stačiatikių), sentikių, judėjų, musulmonų sunitų ir karaimų.

Taigi ginčijamu teisiniu reguliavimu nuo karo prievolės atleidžiami Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatymo 5 straipsnyje nurodytų devynių tradicinių Lietuvoje religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai.

8.3. Paminėtina, kad nei Karo prievolės įstatyme, nei Religinių bendruomenių ir bendrijų įstatyme, nei kituose teisės aktuose nėra apibrėžta dvasininko sąvoka. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvoje yra devynios skirtingos tradicinės religinės bendruomenės ir bendrijos, gali būti skirtingai suprantama ir (ar) nustatyta, kas yra jų dvasininkai, t. y. pagal kokius konkrečius požymius nustatytini asmenys, kurie pagal ginčijamą teisinį reguliavimą yra atleidžiami nuo karo prievolės.

8.4. Karo prievolės įstatymas ne kartą buvo keičiamas ir papildomas, tačiau ginčijamas teisinis reguliavimas išliko nepakitęs.

9. Aiškinant ginčijamą teisinį reguliavimą atsižvelgtina į Karo prievolės įstatyme įtvirtintą karo prievolės sąvoką ir numatytus šios prievolės įgyvendinimo būdus.

9.1. Karo prievolės įstatymo 2 straipsnyje apibrėžtos *inter alia* šios pagrindinės įstatyme vartojamos sąvokos:

- karo prievolė – konstitucinė Lietuvos Respublikos piliečio pareiga atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą (8 dalis);

- karo prievolinkas – karo prievolę turintis Lietuvos Respublikos pilnametis pilietis

(9 dalis);

- karo prievolinkų šaukimas – procedūra, apimanti karo prievolinkų atranką ir skyrimą į privalomąją karo tarnybą, tarnybos atidėjimą ir atleidimą nuo jos (11 dalis);

- privalomoji karo tarnyba – karo prievolinko atliekama privalomoji pradinė karo tarnyba, tarnyba rezerve ar tarnyba paskelbus mobilizaciją (18 dalis);

- privalomoji pradinė karo tarnyba – karo prievolinkų parengimas ginklu ginti valstybę vienu iš šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytų būdų (19 dalis) (pagal šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalį (su 2016 m. birželio 16 d. pakeitimu) privalomoji pradinė karo tarnyba gali būti atliekama vienu iš šių būdų: atliekant nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą arba dalyvaujant jaunesniųjų karininkų vadų mokymuose);

- nuolatinė privalomoji pradinė karo tarnyba – nepertraukiama, privalomoji pradinė karo tarnyba, kurią atlikdamas karo prievolinkas įgyja pagrindinį karinį parengtumą, pasirengia veikti karinio vieneto sudėtyje (14 dalis);

- alternatyvioji krašto apsaugos tarnyba – dėl religinių ar pacifistinių įsitikinimų su ginklu negalinčių tarnauti karo prievolinkų tarnyba, kuria pakeičiama privalomoji karo tarnyba (2 dalis).

9.2. Karo prievolės įstatyme nustatyta, kad nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą, kuri trunka 9 mėnesius, kariniuose vienetuose atlieka atitinkamais kalendoriniais metais pagal krašto apsaugos ministro, atsižvelgiant į Seimo nustatytus ribinius skaičius, nustatytą šią tarnybą atliksiančių karių skaičių iš neparengtojo kariuomenės personalo rezervo pašaukti nuo 19 iki 26 metų (įskaitytinai) karo prievolinkai (5 straipsnis (su 2015 m. balandžio 14 d. pakeitimu), 6 straipsnio 1 dalis (2016 m. birželio 16 d. redakcija)). Pagal šio įstatymo 6 straipsnio 4 dalį (2016 m. lapkričio 3 d. redakcija) pirmiausia šaukiami nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą norintys atlikti karo prievolinkai, jų nelikus, – toliau iš eilės į kalendorinių metų karo prievolinkų sąrašą įrašyti noro ją atlikti nepareiškę karo prievolinkai. Karo prievolinkai skiriami atlikti nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą tik patikrinus jų sveikatą ir nustačius, kad jie tinkami atlikti šią tarnybą (6 straipsnio 6 dalis).

9.3. Pagal Karo prievolės įstatymo 11 straipsnį į mokomuosiuose kariniuose vienetuose ir (ar) karinėje mokymo įstaigoje vykdomus jaunesniųjų karininkų vadų mokymus, kurie trunka nuo 160 iki 200 dienų (ne ilgiau kaip 3 metus, jeigu organizuojami dalimis), šaukiami raštu pareiškę norą juose dalyvauti karo prievolinkai, studijuojantys aukštosiose mokyklose ar jas baigę, išskyrus Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademiją, kitas NATO ar Europos Sąjungos valstybių narių karo mokymo įstaigas, nuo 18 iki 32 metų (įskaitytinai).

9.4. Karo prievolės įstatymo 26 straipsnio 1, 3 dalyse nustatyta, kad paskelbus mobilizaciją karo prievolinkai šaukiami į karo tarnybą arba į karinius mokymus įgyti pagrindinį karinį parengtumą, kurį įgiję pagal turimą karinę ir (ar) civilinę specialybę jie paskiriami į pareigas

kariniame vienete.

9.5. Taigi pagal Karo prievolės įstatymą neįgiję pagrindinio karinio parengtumo pilnamečiai Lietuvos Respublikos piliečiai iki 26 metų (įskaitytinai) (jeigu jie raštu nepareiškia noro dalyvauti jaunesniųjų karininkų vadų mokymuose) šaukiami atlikti 9 mėnesių trukmės nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą, kurios metu jie parengiami ginklu ginti valstybę, t. y. įgyja kariui būtinas žinias ir gebėjimus bei pasirengia veikti karinio vieneto sudėtyje; paskelbus mobilizaciją pilnamečiai piliečiai šaukiami į karo tarnybą arba į karinius mokymus įgyti pagrindinį karinį parengtumą, kurį įgiję paskiriami į pareigas kariniame vienete.

10. Pažymėtina, kad karo prievolininkai, dėl religinių ar pacifistinių įsitikinimų negalintys tarnauti su ginklu, pagal Karo prievolės įstatymo 16 straipsnį (su 2016 m. birželio 16 d. pakeitimu), kuriame nustatytos alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo sąlygos, vietoj nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos ir tarnybos paskelbus mobilizaciją gali atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą valstybės ar savivaldybių institucijose ar įstaigose dirbdami visuomenei naudingą darbą, nesusijusį su ginklo, specialiųjų priemonių ir prievartos naudojimu (1, 4 dalys); alternatyvioji krašto apsaugos tarnyba trunka 10 mėnesių arba tol, kol paskelbiama demobilizacija (2, 3 dalys).

10.1. Pagal Karo prievolės įstatymo 17 straipsnį (su 2016 m. lapkričio 3 d. pakeitimu), 18 straipsnį karo prievolininkas skiriamas atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, jeigu jis yra atrenkamas į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą arba į tarnybą paskelbus mobilizaciją ir šio įstatymo nustatyta tvarka patikrinus jo sveikatą nustatoma, kad jis yra tinkamas atlikti tarnybą, ir jeigu iki šaukimo į nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą pradžios (ar iki atitinkamų kalendorinių metų karo prievolininkų sąrašė nurodyto dokumentų, kuriais pagrindžiamos tam tikros atleidimo nuo karo prievolės ar šios tarnybos atidėjimo individualia tvarka aplinkybės, pateikimo termino pabaigos) arba iki mobilizacijos paskelbimo pateiktą jo prašymą atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, grindžiamą religiniais arba pacifistiniais įsitikinimais, dėl kurių jis negali tarnauti su ginklu, karo prievolę administruojanti krašto apsaugos sistemos institucija, atsižvelgdama į specialiosios komisijos rekomendacijas, pripažįsta pagrįstu.

10.2. Šiame kontekste paminėtina, kad, vadovaujantis Karo prievolės įstatymo 16 straipsnio 6 dalimi, alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo tvarka detaliau reguliuojama Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. vasario 23 d. nutarimu Nr. 206 „Dėl Alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atlikimo valstybės ir savivaldybių institucijose ir įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2012 m. vasario 2 d. redakcija).

10.3. Taigi pagal Karo prievolės įstatymą, kai šio įstatymo nustatyta tvarka pripažįstama, kad privalomąją karo tarnybą turintis atlikti karo prievolininkas dėl religinių ar pacifistinių įsitikinimų negali tarnauti su ginklu, vietoj privalomosios karo tarnybos jis turi būti skiriamas atlikti

alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

11. Pažymėtina ir tai, kad Karo prievolės įstatyme yra numatytas privalomosios karo tarnybos ir alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atidėjimas. Pagal šio įstatymo 14 straipsnį privalomoji pradinė karo tarnyba krašto apsaugos ministro įsakymu kalendoriniams metams atidedama bendra tvarka visiems karo prievolinkams tuo atveju, kai atitinkamiems kalendoriniams metams nustatytas privalomąją pradinę karo tarnybą atliksiančių karių ribinis skaičius yra nulis. Privalomoji karo tarnyba ir alternatyvioji krašto apsaugos tarnyba šio įstatymo 15 straipsnyje (su 2015 m. balandžio 14 d. pakeitimu) ir 29 straipsnyje nurodytiems karo prievolinkams taip pat atidedama individualia tvarka.

11.1. Karo prievolės įstatymo 15 straipsnyje „Privalomosios pradinės karo tarnybos atidėjimas individualia tvarka“ (su 2015 m. balandžio 14 d. pakeitimu) nustatyta:

„1. Privalomoji pradinė karo tarnyba individualia tvarka atidedama šiems karo prievolinkams:

1) ne vyresniems kaip 21 metų bendrojo lavinimo ir profesinio mokymo mokyklų mokiniams;

2) aukštųjų mokyklų studentams – vieną kartą vienam studijų laikotarpiui pagal pirmosios pakopos (profesinio bakalauro ir bakalauro) studijų programą arba vientisųjų studijų programą, pagal antrosios pakopos studijų programą arba vientisųjų studijų programą, pagal laipsnio nesuteikiančią studijų programą, pagal studijas doktorantūroje;

3) Seimo, Vyriausybės, Europos Parlamento ir savivaldybių tarybų nariams;

4) teisėjams;

5) prokurorams;

6) vidaus tarnybos sistemos pareigūnams;

7) Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos arba jam pavaldžios įstaigos pareigūnams;

8) Valstybės saugumo departamento sistemos pareigūnams;

9) Specialiųjų tyrimų tarnybos pareigūnams;

10) įtariamiesiems ir kaltinamiesiems baudžiamajame procese arba atliekantiems bausmę, dėl kurios jie negali atlikti privalomosios pradinės karo tarnybos, taip pat atlikusiems laisvės atėmimo bausmę;

11) vieniems auginantiems nepilnametį vaiką arba jeigu jiems suteiktos atostogos vaikui prižiūrėti, kol vaikui sueis treji metai;

12) nėščiosioms, patekusioms medicinos pažymą apie nėštumą;

13) teisės aktų nustatyta tvarka paskirtiems vieninteliu neįgalaus asmens globėju ar ribotai veiksniaus asmens rūpintoju;

14) krašto apsaugos ministro nustatyta tvarka – atliekantiems privalomąją pradinę karo tarnybą būtų padaryta neproporcingai didelė žala jo asmeniniams ar visuomeniniams interesams, kurios būtų galima išvengti, jeigu karo prievolinkas privalomąją pradinę karo tarnybą atliktų kitu metu.

2. Šio straipsnio 1 dalies 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11 ir 13 punktuose nurodytiems karo prievolinkams privalomoji pradinė karo tarnyba neatidedama, jeigu jie raštu pareiškė norą atlikti privalomąją pradinę karo tarnybą.

3. Vykdant šaukimą, privalomoji pradinė karo tarnyba atidedama karo prievolinkams:

1) kuriems, patikrinus jų sveikatos būklę, nustatyta, kad jie dėl laikinų sveikatos sutrikimų negali atlikti privalomosios pradinės karo tarnybos, iki baigsis laikinas jų sveikatos sutrikimas;

2) kurie, šaukimui pasibaigus, lieka nepašaukti atlikti privalomosios pradinės karo tarnybos.“

11.2. Karo prievolės įstatymo 29 straipsnyje „Tarnybos paskelbus mobilizaciją atidėjimas“ nustatyta, kad tarnyba paskelbus mobilizaciją atidedama šiems karo prievolinkams:

„1) Respublikos Prezidentui, Seimo, Europos Parlamento ir Vyriausybės nariams;

2) savivaldybių tarybų, kurių įgaliojimai karo padėties metu nėra sustabdyti Seimo sprendimu, nariams;

3) teisėjams ir prokurorams;

4) vidaus tarnybos sistemos pareigūnams, išskyrus pareigūnus, tarnaujančius tose vidaus tarnybos sistemos institucijose, kurios karo padėties ar ginkluotos gynybos nuo agresijos (karo) atveju įstatymais yra priskiriamos ginkluotosioms pajėgoms;

5) Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pareigūnams, išskyrus pareigūnus, kuriuos numatoma mobilizuoti pagal mobilizacinius planus;

6) įtariamais ir kaltinamiems baudžiamajame procese arba atliekantiems bausmę, dėl kurios jie negali atlikti tarnybos;

7) Lietuvos Respublikos mobilizacijos ir priimančiosios šalies paramos įstatymo nustatyta tvarka įrašytiems į civilinį mobilizacinį personalo rezervą ir atliekantiems jiems pavestas funkcijas paskelbus mobilizaciją;

8) kurie dėl sveikatos būklės negali atlikti tarnybos.“

11.3. Paminėtina, kad Karo prievolės įstatymo 20 straipsnyje „Alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos atidėjimas“ (su 2016 m. birželio 16 d. pakeitimu) nustatyta, jog alternatyvioji krašto apsaugos tarnyba, atliekama vietoj nuolatinės privalomosios pradinės karo tarnybos arba privalomosios karo tarnybos paskelbus mobilizaciją, atidedama individualia tvarka atitinkamai šio įstatymo 15 straipsnio 1, 3 dalyse ir 29 straipsnyje nurodytiems karo prievolinkams, t. y. tais pačiais pagrindais, kaip privalomoji pradinė karo tarnyba ir tarnyba paskelbus mobilizaciją.

11.4. Taigi pagal minėtą Karo prievolės įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą privalomoji karo tarnyba ir alternatyvioji krašto apsaugos tarnyba karo prievolinkams gali būti atidedama dėl įvairių aplinkybių, be kita ko, dėl tam tikros jų vykdomos veiklos ar užimamų pareigų, kaip antai teisėjams, prokurorams, tam tikriems vidaus tarnybos sistemos ir Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pareigūnams.

12. Apibendrinant ginčijamą ir su juo susijusį teisinį reguliavimą šioje byloje aktualiais aspektais, pažymėtina, kad pagal Karo prievolės įstatymą:

- atlikti privalomąją karo tarnybą – privalomąją pradinę karo tarnybą, tarnybą rezerve ar tarnybą paskelbus mobilizaciją – šaukiami atitinkamo amžiaus Lietuvos Respublikos piliečiai (2 straipsnio 18 dalis, 5 straipsnio 2 dalis (2015 m. balandžio 14 d. redakcija), 21 straipsnio 2 dalis, 26 straipsnio 1, 3 dalys);

- vietoj privalomosios karo tarnybos atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą skiriami į privalomąją karo tarnybą atrinkti karo prievolinkai, kurių prašymai atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, grindžiami religiniais arba pacifistiniais įsitikinimais, dėl kurių jie negali tarnauti su ginklu, yra pripažįstami pagrįstais (16 straipsnis (su 2016 m. birželio 16 d. pakeitimu), 17 straipsnis (su 2016 m. lapkričio 3 d. pakeitimu), 18 straipsnis);

- privalomoji karo tarnyba ir alternatyvioji krašto apsaugos tarnyba karo prievolinkams atidedama dėl įvairių aplinkybių, be kita ko, dėl tam tikros jų vykdomos veiklos ar užimamų pareigų (15 straipsnis (su 2015 m. balandžio 14 d. pakeitimu), 20 straipsnis (su 2016 m. birželio 16 d. pakeitimu), 29 straipsnis);

- nuo karo prievolės, t. y. nuo konstitucinės piliečių pareigos atlikti karo tarnybą (nuolatinę privalomąją pradinę karo tarnybą ar tarnybą paskelbus mobilizaciją) arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, yra atleidžiama dėl objektyvių aplinkybių, susijusių su asmens sveikatos būkle ar amžiumi, taip pat dėl lyties (3 straipsnio 1–6 punktai), o pagal ginčijamą teisinį reguliavimą – dėl tam tikro asmens socialinio statuso, t. y. buvimo valstybės pripažintos tradicinės Lietuvoje religinės bendruomenės ar bendrijos dvasininku (3 straipsnio 7 punktas).

13. Šios konstitucinės justicijos bylos kontekste atsižvelgtina į teisės dėl įsitikinimų atsisakyti atlikti karo tarnybą sampratą pagal tarptautinę ir Europos Sąjungos teisę.

13.1. Europos Žmogaus Teisių Teismas yra išaiškinęs, kad teisės dėl įsitikinimų atsisakyti atlikti karo tarnybą, užtikrinant galimybę vietoj jos atlikti alternatyviąją (civilinę) tarnybą, įgyvendinimas turi būti vertinamas pagal Konvencijos 9 straipsnį „Minties, sąžinės ir religijos laisvė“. EŽTT pabrėžė, kad nors teisė dėl įsitikinimų atsisakyti atlikti karo tarnybą Konvencijos 9 straipsnyje nėra eksplicitiškai įtvirtinta, opozicija karo tarnybai, jei ji yra pagrįsta rimtu ir neįveikiamu konfliktu tarp pareigos tarnauti kariuomenėje ir asmens sąžinės ar jo tikrai tvirtų religinių ar kitokių įsitikinimų, laikytina pakankamai įtikinama ir svarbia, kad būtų taikomos

Konvencijos 9 straipsnyje nustatytos garantijos (Didžiosios kolegijos 2011 m. liepos 7 d. sprendimo byloje *Bayatyan prieš Armėniją*, peticijos Nr. 23459/03, 110 punktas).

EŽTT taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad teisę atsisakyti atlikti karo tarnybą kaip minties, sąžinės ir religijos laisvės aspektą yra apibrėžęs ir Jungtinių Tautų Žmogaus teisių komitetas vertindamas šios teisės ribojimą pagal Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 18 straipsnį, kuriame įtvirtinta minties, sąžinės ir religijos laisvė. Tokia pat šios teisės samprata pateikiama ir įvairiuose Europos Tarybos dokumentuose.

13.2. Paminėtina ir tai, kad Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 10 straipsnio „Minties, sąžinės ir religijos laisvė“ 2 dalyje yra eksplicitiškai nustatyta, jog teisė dėl vidinių įsitikinimų atsisakyti karo tarnybos yra pripažįstama pagal šios teisės įgyvendinimą reglamentuojančius nacionalinius įstatymus.

II

Karo prievolės įstatymo (2011 m. birželio 23 d. redakcija) 3 straipsnio 7 punkto atitikties Konstitucijai vertinimas

14. Pareiškėjas Vilniaus apygardos administracinis teismas prašo ištirti Karo prievolės įstatymo 3 straipsnio 7 punkto tiek, kiek jame nustatyta, kad nuo karo prievolės atleidžiami tik valstybės pripažintų tradicinių Lietuvos religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai, atitiktį Konstitucijos 29 straipsniui.

15. Atsižvelgiant į tai, kad ginčijamu teisiniu reguliavimu nustatytas vienas iš atleidimo nuo karo prievolės pagrindų, būtina atskleisti šioje byloje aktualius konstitucinės piliečių pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą turinio aspektus ir iš Konstitucijos kylančius reikalavimus, kurių, reguliuodamas atitinkamus krašto apsaugos organizavimo santykius, turi paisyti įstatymų leidejas.

15.1. Konstitucijos 139 straipsnyje nustatyta:

„Lietuvos valstybės gynimas nuo užsienio ginkluoto užpuolimo – kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga.

Įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos piliečiai privalo atlikti karo ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

Krašto apsaugos organizavimą nustato įstatymai.“

Taigi pagal šį Konstitucijos straipsnį kiekvienas Lietuvos Respublikos pilietis turi teisę ir pareigą ginti Lietuvos valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo, taip pat pareigą įstatymo nustatyta tvarka atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą. Kaip konstatuota Konstitucinio Teismo 2009 m. rugsėjo 24 d. nutarime, pagal Konstituciją pareigą ginti Lietuvos valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo (139 straipsnio 1 dalis) ir pareigą atlikti karo ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą (139 straipsnio 2 dalis) turi tik Lietuvos Respublikos

piliečiai. Pažymėtina, kad tai yra vienintelės Konstitucijoje *expressis verbis* įtvirtintos piliečio pareigos valstybei, kylančios iš Lietuvos Respublikos pilietybės, kaip ypatingo abipusio valstybės ir jos piliečių teisinio ryšio.

15.2. Konstitucinis Teismas 2009 m. rugsėjo 24 d. nutarime yra konstatavęs:

– valstybės saugumo garantija yra prioritetinės valstybės valdžios ir visų piliečių pareigos saugoti vienas svarbiausių konstitucinių vertybių – valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką – vykdymo užtikrinimas;

– kad piliečiai, turintys konstitucinę pareigą ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo, galėtų šią pareigą tinkamai vykdyti, jie turi būti tam gerai parengti; tokį parengimą užtikrina *inter alia* karo tarnyba;

– Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta konstitucinė piliečių pareiga atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą nėra savitikslių – ji yra tiesiogiai susijusi su pareiga ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo, įtvirtinta Konstitucijos 139 straipsnio 1 dalyje, taip pat tam tikru aspektu – ir su Konstitucijos 3 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta piliečių teise priešintis bet kam, kas kėsina į valstybės nepriklausomybę, teritorijos vientisumą, konstitucinę santvarką.

15.3. Konstitucinis Teismas 2009 m. rugsėjo 24 d., 2015 m. lapkričio 4 d. nutarimuose, aiškindamas Konstitucijos 139 straipsnio nuostatas, taip pat yra konstatavęs, kad nustatyti krašto apsaugos sistemos organizavimą Konstitucijoje pavesta įstatymų leidėjui; įstatymų leidėjas, reguliuodamas santykius, susijusius su krašto apsaugos organizavimu, turi gana plačią diskreciją, tačiau ją įgyvendindamas privalo paisyti Konstitucijos normų ir principų; įstatymuose turi būti nustatytas toks krašto apsaugos sistemos, *inter alia* karo tarnybos, organizavimo reguliavimas, kuris užtikrintų vienus svarbiausių konstitucinių vertybių – valstybės nepriklausomybės, teritorijos vientisumo, konstitucinės santvarkos – apsaugą ir tinkamą valstybės gynimą nuo užsienio ginkluoto užpuolimo, *inter alia* tinkamą piliečių parengimą ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo.

15.4. Konstitucinis Teismas 2009 m. rugsėjo 24 d. nutarime yra konstatavęs ir tai, kad pasirengimas ginti valstybę yra gana plati sąvoka, apimanti ne tik piliečių pasirengimą ginklu ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo; pasirengimas ginti valstybę negali būti suprantamas tik kaip tarnyba kariniam parengimui įgyti; šalies gynybos poreikiai ir priemonės gali būti labai įvairūs, apimantys ne tik kariuomenės ir ginkluotės didinimą siekiant sustiprinti valstybės karinę galią, bet ir su ginkluota gynyba tiesiogiai nesusijusias informacines-technologines, gamybines ir kitas panašaus pobūdžio priemones, tam tikru aspektu lemiančias valstybės karinės galios stiprinimą; ta įvairovė lemia ir piliečių parengimo ginti valstybę konkrečių būdų įvairovę.

15.5. Pažymėtina, kad pagal Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalį karo tarnyba gali būti pakeista alternatyviąja krašto apsaugos tarnyba. Konstitucinis alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos instituto įtvirtinimas yra susijęs *inter alia* su Konstitucijoje garantuojama minties, tikėjimo

ir sąžinės laisve.

15.5.1. Konstitucijos 26 straipsnyje nustatyta:

„Minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė yra nevaržoma.

Kiekvienas žmogus turi teisę laisvai pasirinkti bet kurią religiją arba tikėjimą ir vienas ar su kitais, privačiai ar viešai ją išpažinti, atlikinėti religines apeigas, praktikuoti tikėjimą ir mokyti jo.

Niekas negali kito asmens versti nei būti verčiamas pasirinkti ar išpažinti kurią nors religiją arba tikėjimą.

Žmogaus laisvė išpažinti ir skleisti religiją arba tikėjimą negali būti apribota kitaip, kaip tik įstatymu ir tik tada, kai būtina garantuoti visuomenės saugumą, viešąją tvarką, žmonių sveikatą ir dorovę, taip pat kitas asmens pagrindines teises ir laisves.

Tėvai ir globėjai nevaržomi rūpinasi vaikų ir globotinių religiniu ir doroviniu auklėjimu pagal savo įsitikinimus.“

15.5.2. Konstitucinis Teismas 2000 m. birželio 13 d. nutarime yra konstatavęs, kad konstitucinė minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė yra viena iš pamatinių žmogaus laisvių, kuri užtikrina galimybę įvairių pažiūrų žmonėms gyventi atviroje, teisingoje ir darnioje pilietinėje visuomenėje; ši laisvė – ne tik savaiminė demokratijos vertybė, bet ir svarbi garantija, kad bus visavertiškai įgyvendinamos kitos žmogaus konstitucinės teisės ir laisvės; minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė pagal turinį yra Konstitucijos 25 straipsnyje įtvirtintos platesnės žmogaus laisvės turėti savo įsitikinimus ir juos laisvai reikšti konkretnė išraiška.

15.5.3. Taigi pagal Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalį, aiškinamą kartu su 26 straipsniu, kuriame įtvirtinta minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė, asmenys, dėl savo religinių ar kitų įsitikinimų negalintys atlikti karo tarnybos, turi teisę vietoj jos įstatymo nustatyta tvarka atlikti alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą. Įstatymų leidėjas, reguliuodamas krašto apsaugos organizavimą, privalo nustatyti šios konstitucinės piliečių teisės įgyvendinimo sąlygas, *inter alia* alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos trukmę, atlikimo tvarką. Tai darydamas jis turi plačią diskreciją, tačiau negali nustatyti tokių alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos sąlygų, dėl kurių ji neatitiktų savo esmės ar būtų neveiksminga; taip pat privalo nustatyti tokią skyrimo atlikti šią tarnybą tvarką, pagal kurią būtų vertinamas piliečių prašymų ją atlikti pagrįstumas, kitaip galėtų būti paneigta konstitucinė piliečių teisė ir pareiga ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo ir tinkamai pasirengti tokiam gynimui atliekant karo tarnybą.

15.5.4. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad Konstitucijos 26 straipsnis savo turiniu yra susijęs su 27 ir 28 straipsniais, pagal kuriuos žmogaus įsitikinimais, praktikuojama religija ar tikėjimu negali būti pateisinamas nusikaltimas ar įstatymų nevykdymas (27 straipsnis), įgyvendindamas savo teises ir naudodamasis savo laisvėmis, žmogus privalo laikytis Konstitucijos ir įstatymų, nevaržyti kitų žmonių teisių ir laisvių (28 straipsnis). Tai, be kita ko, reiškia, kad,

remdamasis savo įsitikinimais, praktikuojama religija ar tikėjimu, žmogus negali atsisakyti vykdyti Konstitucijoje įtvirtintų pareigų, *inter alia* piliečio pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, ar reikalauti jį nuo šių pareigų atleisti.

15.6. Konstitucinis Teismas, 2009 m. rugsėjo 24 d. nutarime aiškindamas Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalį, yra konstatavęs, kad įstatymu gali būti nustatytos atleidimo nuo privalomosios karo tarnybos sąlygos, susijusios su objektyviomis aplinkybėmis, dėl kurių piliečiai negali atlikti tokios tarnybos (amžius, sveikatos būklė ir kt.).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad pagal Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalį įstatymu negalima nustatyti tokių atleidimo nuo konstitucinės piliečių pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą sąlygų, kurios būtų nesusijusios su objektyviomis aplinkybėmis, dėl kurių jie negali atlikti šios pareigos; nesilaikant šio reikalavimo, minėta konstitucinė piliečių pareiga galėtų būti paneigta, kartu nebūtų sudarytos prielaidos tinkamai vykdyti konstitucinę kiekvieno piliečio teisę ir pareigą ginti valstybę nuo užsienio ginkluoto užpuolimo.

15.7. Pažymėtina, kad pagal Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalį įstatymų leidėjas gali numatyti galimybę atidėti konstitucinės piliečių pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą vykdymą, jeigu dėl įstatyme nustatytų svarbių priežasčių pilietis laikinai negali atlikti šios tarnybos arba jeigu jos tuo metu neatidėjus gali būti pakenkta svarbiems asmenims, šeimos arba visuomenės interesams. Išnykus priežastims, dėl kurių tarnyba buvo atidėta, piliečiai turi atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

15.8. Pažymėtina ir tai, kad įstatymų leidėjas, reguliuodamas karo ir alternatyviosios krašto apsaugos tarnybos santykius, *inter alia* karo tarnybos pakeitimą alternatyviąja krašto apsaugos tarnyba, atleidimą nuo pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, šios pareigos vykdymo atidėjimą, privalo laikytis iš Konstitucijos kylančių reikalavimų, *inter alia* konstitucinių asmenų lygiateisiškumo, proporcingumo, protingumo, teisingumo principų.

16. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio, kuriame įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas, nuostatas, ne kartą yra konstatavęs, kad asmenys negali būti diskriminuojami ir jiems negali būti teikiama privilegijų. Konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (*inter alia* 2012 m. vasario 27 d., 2016 m. birželio 20 d., 2017 m. sausio 25 d. nutarimai). Šios bylos kontekste paminėtina, kad pagal Konstitucijos 29 straipsnio 2 dalį žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų, be kita ko, dėl jo socialinės padėties, tikėjimo.

17. Sprendžiant, ar ginčijamas Karo prievolės įstatymo 3 straipsnio 7 punktą neprieštarauja Konstitucijai, pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal jį nuo konstitucinės piliečių pareigos atlikti karo

arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą yra atleidžiama dėl tam tikro asmens socialinio statuso – buvimo valstybės pripažintos tradicinės Lietuvoje religinės bendruomenės ar bendrijos dvasininku.

17.1. Kaip teigiama suinteresuoto asmens Seimo atstovų paaiškinimuose, nustatydamas ginčijamą teisinį reguliavimą įstatymų leidėjas vadovavosi Konstitucijos 43 straipsnio 1 dalyje įtvirtintu ypatingu (išskirtiniu) tradicinių Lietuvoje bažnyčių ir religinių organizacijų statusu.

17.2. Atsižvelgiant į tai pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas, 2007 m. gruodžio 6 d. sprendime aiškindamas Konstitucijos 43 straipsnio 1 dalies nuostatą, jog yra tradicinės Lietuvoje bažnyčios bei religinės organizacijos, yra konstatavęs, kad iš pačios Konstitucijos kyla skirtingas tradicinių Lietuvoje bažnyčių bei religinių organizacijų ir kitų valstybės pripažintų bažnyčių bei religinių organizacijų statusas, taip pat įstatymų leidėjo įgaliojimai tradicinėms Lietuvoje bažnyčioms bei religinėms organizacijoms įstatymu nustatyti ir tokias teises, kurių neturi nesančios tradicinės Lietuvoje bažnyčios bei religinės organizacijos. Kartu Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad diferencijuoto teisinio reguliavimo tradicinių Lietuvoje ir kitų bažnyčių bei religinių organizacijų, kaip kolektyvinių teisės subjektų, atžvilgiu nustatymas negali būti interpretuojamas kaip savaime paneigiantis žmogaus konstitucinę teisę laisvai pasirinkti bet kurią religiją arba tikėjimą, vienam ar su kitais, privačiai ar viešai ją išpažinti, atlikti religines apeigas, praktikuoti religinį tikėjimą ir mokyti jo; jis savaime nereiškia, kad vieni tikintieji yra diskriminuojami, o kitiems teikiamos privilegijos. Šios bylos kontekste pabrėžtina ir tai, kad skirtingas tradicinių Lietuvoje ir kitų bažnyčių bei religinių organizacijų, kaip kolektyvinių teisės subjektų, konstitucinis statusas nepaneigia Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtinto draudimo diskriminuoti asmenis ir teikti jiems privilegijas *inter alia* dėl tikėjimo, taigi pagal Konstituciją bažnyčių bei religinių organizacijų tradiciškumas nėra pagrindas jų narius, *inter alia* dvasininkus, konstitucinių pareigų vykdymo aspektu traktuoti skirtingai negu kitus piliečius.

17.3. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas valstybės ir bažnyčios atskirumo principas – Lietuvos valstybės, jos institucijų ir jų veiklos pasaulietiško pamatas; šis principas, taip pat Konstitucijoje įtvirtinta įsitikinimų, minties, tikėjimo ir sąžinės laisvė, konstitucinis asmenų lygybės principas kartu su kitomis konstitucinėmis nuostatomis lemia valstybės pasaulėžiūrinį ir religinį neutralumą; tai, kad Lietuvos valstybė ir jos institucijos yra pasaulėžiūros ir religijos požiūriu neutralios, reiškia valstybės ir tikybos sričių, valstybės ir bažnyčių bei religinių organizacijų paskirties, funkcijų ir veiklos atribojimą (2000 m. birželio 13 d. nutarimas).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, jog valstybės neutralumas ir pasaulietiškas reiškia ir tai, kad pagal Konstituciją žmogaus tikėjimas negali būti pagrindas atleisti jį nuo konstitucinių piliečio pareigų valstybei, *inter alia* nuo Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

17.4. Kaip minėta, pagal Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalį įstatymu galima nustatyti tik tokias atleidimo nuo konstitucinės piliečių pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą sąlygas, kurios būtų susijusios su objektyviomis aplinkybėmis, dėl kurių jie negali atlikti šios pareigos. Šios bylos kontekste pažymėtina, kad buvimas bažnyčios ar religinės organizacijos dvasininku (t. y. tam tikras su tikėjimu susijęs asmens socialinis statusas) nėra susijęs su tokiais aplinkybėmis, dėl kurių piliečiai minėtos pareigos objektyviai negalėtų atlikti ir kuriomis jų atleidimas nuo šios pareigos galėtų būti konstituciškai pateisinamas, ypač atsižvelgiant į tai, kad pagal Konstituciją karo tarnyba asmenims, kurie dėl savo religinių ar kitų įsitikinimų negali jos atlikti, turi būti pakeista alternatyviąją krašto apsaugos tarnyba, taip pat į tai, kad pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą vykdymas dėl svarbių priežasčių gali būti atidėtas.

Vadinasi, pagal Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalį bažnyčios ar religinės organizacijos dvasininko statusas nėra pagrindas atleisti asmenį nuo konstitucinės jo, kaip piliečio, pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

17.5. Taigi, Konstitucijos 43 straipsnio 1 dalį ir 139 straipsnio 2 dalį aiškinant sistemiškai, taip pat atsižvelgiant *inter alia* į 29 straipsnyje įtvirtintą asmenų lygiateisiškumo principą ir konstitucinius valstybės neutralumo bei pasaulietiško principus, pažymėtina, kad skirtingu tradicinių Lietuvoje ir kitų bažnyčių bei religinių organizacijų, kaip kolektyvinių teisės subjektų, konstituciniu statusu negali būti konstituciškai pateisinamas tradicinių Lietuvoje bažnyčių bei religinių organizacijų dvasininkų atleidimas nuo konstitucinės jų, kaip piliečių, pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.

18. Konstatuotina, kad Karo prievolės įstatymo 3 straipsnio 7 punkte nustatytu teisiniu reguliavimu, pagal kurį nuo karo prievolės, t. y. konstitucinės piliečių pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą, atleidžiama nesant konstituciškai pateisinamo pagrindo, pažeidžiamas iš Konstitucijos 139 straipsnio 2 dalies kylantis reikalavimas įstatymu nustatyti tik tokias atleidimo nuo konstitucinės piliečių pareigos atlikti karo arba alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą sąlygas, kurios būtų susijusios su objektyviomis aplinkybėmis, dėl kurių jie negali atlikti šios pareigos. Konstatuotina ir tai, kad tokiu teisiniu reguliavimu tradicinių Lietuvoje religinių bendruomenių ir bendrijų dvasininkai yra konstituciškai nepagrįstai išskiriami iš kitų piliečių, taigi jis vertintinas ir kaip pažeidžiantis Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintą asmenų lygiateisiškumo principą.

19. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad jis, nustatęs, jog pareiškėjo ginčijamas teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijai kitu nei pareiškėjo nurodytasis aspektu, privalo tai konstatuoti (2015 m. rugsėjo 22 d. nutarimas); konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos (*inter alia* 2001 m. lapkričio 29 d., 2015 m. rugsėjo 22 d., 2015 m. rugsėjo 29 d. nutarimai).

20. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Karo prievolės įstatymo 3 straipsnio 7 punktą prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui, 139 straipsnio 2 daliai.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymo (2011 m. birželio 23 d. redakcija; Žin., 2011, Nr. [86-4150](#)) 3 straipsnio 7 punktą prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsniui, 139 straipsnio 2 daliai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas